

KLARA NIEŚWIATOWSKA

1. Dane osobiste:

Klara Nieświatowska, ur. 19 marca [?; nieczytelne], w woj. tarnopolskim, lekarka, zamężna; Szpital Wojenny nr 3.

2. Data i okoliczności zaareztowania lub zesłania:

13 kwietnia 1940 r. przybyli do mego mieszkania we Lwowie p. Stefczyk z trzema wojskowymi z NKWD i pod pozorem dowiedzenia się, czy u mnie znajduje się broń, przeprowadzili rewizję. Po rewizji, mimo iż broni nie znaleziono, przeczytano mi rozkaz opuszczenia natychmiast mieszkania z dwoma synami (14- i 9-letnim) oraz bratem i wyjazdu w głąb Rosji.

3. Nazwa obozu:

Po 12-dniowej podróży dojechaliśmy do Kustanaj w północnym Kazachstanie, a stamtąd rozwieziono nas po okolicznych kołchozach i sowchozach. Podczas podróży dzieci, niemowlęta, których wiele było w transporcie, nie otrzymywały mleka.

4. Opis obozu:

Zakwaterowano nas po kołchoźnikach. Ja z synami i bratem mieszkaliśmy w izbie, gdzie było już pięć osób. Często zaś i 11 osób spało w izbie trzy na cztery metry wielkiej. Następnego dnia przewodniczący kołchozu, zapewne z urzędu NKWD, po zapoznaniu się z naszymi „specjalnościami” nakazał nam pracę w kołchozie. Za pracę obiecali nam na razie kilogram chleba dziennie dla pracującego i udział w zyskach z końcem roku. Często, gdy zupki w składzie nie było, przepadała nawet i ta racja chleba. Przy rozliczeniu [rocznym] nie otrzymaliśmy niczego z powodu nieurodzaju. Praca, do której byliśmy używani: praca w polu, praca przy budowie budynków kołchozowych, przy wyrabianiu *kiziaku*, tj. opału z nawozu. We wsi tej (Aleksiejówka, rejon i *obłast* Kustanaj) był szpital i lekarka, która wyraźnie powiedziała, że ma dyrektywy z NKWD, aby Polaków nie zwalniać z pracy.

5. Skład zesłańców:

1. emerytowany starosta Pajączkowski z żoną i córką,
2. emerytowany profesor prawa Młodnicki z żoną i służącą,

3. krawiec Stankiewicz z żoną,
4. Janina [nieczytelne], żona pułkownika [nieczytelne],
5. Stanisława Jettkowa, żona emerytowanego pułkownika,
6. Maria FUSDYNOWA, żona [nieczytelne] kapitana,
7. Jadwiga Iltadan [?] z czworgiem dzieci, żona komendanta posterunku.

6. Życie wśród zesłańców:

Współżycie wśród Polaków było zgodne. Schodziliśmy się na wspólne modlitwy i pogawędki. W święta uroczyste nie chodziliśmy do roboty, wywołując naturalnie niezadowolenie władz.

7. Stosunek władz NKWD do Polaków:

Funkcjonariusze NKWD przyjeżdżali od czasu do czasu i usiłowali nakłonić do współpracy z nimi, lecz nikt z naszego grona nie zgodził się na takie propozycje.

8. Pomoc lekarska, szpitale, śmiertelność:

Pomoc lekarska była na miejscu, leków znikoma ilość. Z początkiem stycznia 1941 r. zmarł prof. Młodnicki z powodu wyczerpania.

9. Czy była łączność z krajem i rodziną?:

Tak.

10. Kiedy dostała się do armii?:

W połowie października 1940 r. zaangażowano mnie do pracy lekarskiej w Kustanaj [?], dokąd pozwolono mi się przenieść wraz z rodziną. Tam pracowałam przez rok w szpitalu miejskim i w przychodniach, otrzymując wynagrodzenie według stawek sowieckich – 350 rubli miesięcznie za sześć i pół godziny pracy. Wystarczało na zapłatę mieszkania i opału za ledwie. Po umowie polsko-sowieckiej zgłosiłam się do pracy w armii. Następnie z synami i bratem, po uwolnieniu z obowiązków lekarki w [nieczytelne] sowieckiej przyjechałam 22 listopada [1941 r.] do Tocka [Tockoje], gdzie zostałam przez gen. Tokarzewskiego przyjęta do pracy w szpitalu.

24 listopada 1941 r.